

DET POSTOMDELTE

FAGBLAD FOR FORENINGEN AF DANSKE SCENEINSTRUKTØRER

Nr. 87 - juni 2019

Udgiver:

*Danske Sceneinstruktører
Linnésgade 25 2. sal
1361 København K
Tlf. 33 33 08 88
www.stagedirectors.dk
email: info@stagedirectors.dk*

*Deadline næste nummer:
mandag 9. september 2019*

Redaktion:

*Inger Birkestrøm Juul, FDS
Erik Pold, FDS
Steen Madsen*

Layout: Jakob Brandt-Pedersen

Forside:

*Odense Teater: "Min geniale veninde"
Instruktion: Madeleine Røn Juul
Foto: Emilia Therese*

*Bagside: Teaterstole fra Malmø Stadsteaters
store salon (i dag Malmø Opera), 1944.
Designet af arkitekt David Helldén*

FORMANDENS KLUMME 4

TEMA: KLASSIKERE

Mikkel Harder Munck-Hansen..... 6

Kong Lear 10

Teatret som erkendelsesceremoni 12

Et dukkehjem – Ibsen 16

Vendsyssel Teater 18

Klassikertraditionen eller De dødes demokrati..... 22

The Town Hall Affair 26

Vi mindes Klaus Hoffmeyer 28

Kirsten Justesen..... 30

Generalforsamlingen 2019 32

TIO satser 33

Runde dage 33

Udviklingsplatformen 34

Aprilfestivalen 36

Da BTS blev til..... 38

Lille teaterreform 44

”

Så lad os, også på den anden side af valget, minde vores folkevalgte politikere om det store billede og på kunstens værdi i samfundet

KÆRE MEDLEMMER

Mens dette skrives venter vi fortsat på at valget bliver udskrevet. Men valg eller ej, kan det undre mig, at der er så lidt opmærksomhed på kunst og kultur. Undersøgelser har vist at kunst og kultur skaber værdier, også økonomisk.

Undersøgelser har også vist, at kunst skærper abstraktionsevne, empati og indlæring.

Derfor kan det undre, hvor lidt lyst og nysgerrighed der er hos politikerne til at bruge Kultur/ scenekunst som et instrument til at skabe dialog og sammenhængskraft i et pt. temmelig polariseret samfund. Uanset politisk ståsted burde det være oplagt at Scenekunst/ kultur kan bruges til at styrke og udvikle den dialog Demokratiet er afhængig af, hvis det skal kunne fungere, som andet en løftestang for fordomme, beskyldninger og alternative facts – for at fiske stemmer.

Kulturen har i hele det forrige århundrede og ikke mindst den sidste halvdel, under udviklingen af det socialdemokratiske velfærdssamfund været et helt naturlig instrument til dannelse af befolkningen.

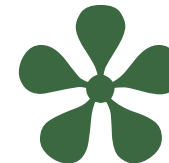
En dannelse der havde til formål at skabe oplysning. At give den enkelte borger mulighed for at deltage i de demokratiske processer. Skabe frihed og mulighed for at vi hver især kunne flytte os mentalt og bryde mønstre på tværs af sociale tilhørsforhold, køn og religion. Sikre at den enkelte kan udnytte sine potentialer optimalt til eget og samfundets bedste.

Forudsætninger der stadig burde være store ressourcer for ethvert samfund.

De sidste 30 år er det som om Kultur er blevet skubbet ud på siden – noget man tog for givet. Dannelsesprojektet er gledet i

baggrund. Og fra at have fokus på kulturens opgave, dens muligheder, bliver diskussionen i dag ført som en smagsdiskussion med fokus på form frem for indhold. Det elitære holdt op imod det folkelige – som om der nødvendigvis er et modsætningsforhold.

Så lad os, også på den anden side af valget, minde vores folkevalgte politikere om det store billede og på kunstens værdi i samfundet.

MIKKEL HARDER MUNCK-HANSEN

SAMTALE MED INSTRUKTØREN AF KONG LEAR

Er KING LEAR blevet til QUEEN LEAR? Er Cordelia andet end en provokerende teenager?

TEATER NORDKRAFT åbnede for 10 år siden og lå da vis a vis med Utzon Centret som stilren nabo. Nordkraft - skamløst rå ude og inde - er nu i 2019 omgivet af mange slags ejendomme af forskellige formater, som er groet op omkring teatret. Den nyeste nabo er et exorbitant flot musikhus, der fremstår som havde Zaha Hadid mødt Frank Gehry på havnekajen og sammentænkt udtrykket. - Selve Nordkraft-bygningen indenfor: i forhallen en forførende prismekrone er ophængt midt i beton og graffiti - nogle caféer fylder sig i området, og længere inde: SKRÅEN - Nordkrafts teatersal, som befinder sig i en tidligere kedelhal. - Således interneret i selve bygningen, hvor KONG LEAR har Premiere i aften, er der aftalt interview med Instruktøren MIKKEL HARDER MUNCK-HANSEN, som betænksomt henter gæste i forhallen, al den stund der er døre/trapper og muligheder nok

til at fare aldeles vild på vej til administrationen.

Venlig rundhilsnen på kontoret, og efterfølgende placering i et tilstødende kontor med himmeludsigt. - En kort reference tilbage tidsmæssigt viser, at vi senest er mødtes for 4 år siden - på en studietur til Berlin - med Foreningen af Danske Sceneinstruktører. Dette var også lige før Mikkkel flyttede til Island, som Direktør for NORDENS HUS i Reykjavik. Mikkkel kom tilbage til Danmark i december-18, så det er første teateropgave i lang tid, og den blev derfor også overvejet grundigt. - En engelsk instruktør var taget i ed i 2018, men måtte trække sig af helbredsmæssige årsager, så KONG LEAR var på dette tidspunkt allerede formuleret scenografisk, et vilkår Mikkkel måtte bryde med, fordi der intet var i det sceniske oplæg han kunne

Tekst og foto: Inger Birkestrøm Juul

koble sig meningsfuldt på. For at bearbejde Shakespeares tekst til ensembles fem skuespillere arbejdede Mikkel tæt sammen med Jaques Lauritsen som spiller Lear i forestillingen, men hele holdet har i processen været meget medskabende. Mikkel spørger retorisk: "Hvad kunne jeg selv tænke mig at se ? Er KING LEAR blevet til QUEEN LEAR ? Er Cordelia andet end en provokerende teenager ?" ... En kaotisk uge, hvor Niels Brunses oversættelse var grundlag for at afprøve opgaveløsninger - efterfølgende en periode til at udforske hvilke karakterer der skulle gøres tydeligere eller mindre vigtige - og til sidst: minutløst scenisk arbejde. I en periode på 12 dage, var 4 ud af 5 medvirkende hårdt ramt af influenza, og da teknikken også var sløje, har alle arbejdet intenst siden - og de sidste kostumekorrektioner finder sted as we speak - og skal passe om 4 timer ...

ORDPERA kalder Mikkøl fornen; der er arbejdet intenst med klassiske dyder som at tale direkte ud mod publikum, at have tydelig diktion. Scenografien fremstår som en videreudvikling af selve rummets rå betonudsagn og er blottet for sort inddækning eller andre sluser. Skuespillerne kan gå i dækning back-stage, men er ellers eksponerede i flere fysiske niveauer. Med overvægt af kvindelige skuespillere fremstår denne LEAR med 3 powerkvinder, og alle - på nær LEAR-figuren - spiller flere roller.

Om klassikervalget fortæller Mikkøl at JAKOB TEKLA JØRGENSEN, Teaterchef på Nordkraft har ønsket at introducere traditionel klassisk drama, nu hvor han har valgt at have et fast ensemble på 5 skuespillere. Inspireret af nutidens rå magthavere, ser Jakob TRUMP som en nutidig LEAR... Ensemblet på 5 skuespillere har en 2-årig kontrakt, og en del af arbejdet består også i at undervise unge på et teatergymnasium: TGK-elever, som genererer fed energi og skaber nye fødekæder til teatret. Der foregår en talentudvikling og de fastansatte har stor indflydelse på teatret. JAKOB er nu også Bestyrelsesformand for

DANSK TEATER, der er færre tilskudskroner til teatrene, så dialogen ind - og udadtil er væsentlig. Da forårets repertoire præsenteret var det tydeligt at publikum/gæsterne havde taget ejerskab til teatret.

Adspurgt om, hvornår teater blev en erkendt interesse svarer Mikkøl prompte: "Altid"! Det startede med klassekammeraterne, i folkeskolen og gymnasiet, instruktørassistent på Aarhus Teater, Teatersport med Hanne Jørna og skuespilundervisning hos en teaterguru i Paris: Phillippe Gaulier. Efter opholdet i Paris blev jurastudiet der var sat på hold, endeligt opgivet og han drog derefter til LAMDA og The Drama Centre London, to engelske teaterskoler.

I en årrække arbejdede og optrådte Mikkøl primært i England og Skotland. I en ledig periode mellem to produktioner i England, lejede Mikkøl rum til opsætning af LUKKEDE DØRE af Sartre på KØBENHAVNEREN; det medførte der kom anmeldere fra en masse aviser, og så var han også teaterinstruktør. - Mikkøl har altid valgt at lade sig udfordre, skullet være optaget af noget og lide at

beskæftige sig med det. Karriereplanlægning og det at sælge sig selv - er ikke et drive, heller ikke free-lancelivet. Arbejdsforløbet i Reykjavik gav mulighed for at spare op til den nye situation tilbage i Danmark, så det at være uafhængig af A-kassen er en stor frihed. - På dette sted, hvor der er få timer til denne aftens premiere siger MIKKEL om fremtiden: "Det at være leder af et sted er meget spændende; det giver tid til at være langsom og have længere perspektiver". Det giver naturligt nok også begrænsninger for hvor impulsiv og åben man kan være for andre spændende opgaver. Så vekselvirkningen mellem ledelsesudfordringer over mange år og kortere intensive og kreative opgaver er ideel for mig. Lige nu bruger jeg mest den kreative del af mig selv og vil gerne udfordres. Jeg kunne ikke have fået en bedre velkomst til Danmark end netop denne opgave hos Teater Nordkraft.

Teater Nordkraft: "Kong Lear" - Instruktion: Mikkel Harder Munck-Hansen - Foto: Karoline Lieberkind

KONG LEAR

TEATER NORDKRAFT

*Teater Nordkraft: "Kong Lear"
Instruktion: Mikkel Harder Munck-Hansen
Foto: Karoline Lieberkind*

Denne onsd. d. 6. marts har KONG LEAR Premiere, og stykkets instruktør: MIKKEL HARDER MUNCK-HANSEN har i sit interview for få timer siden, givet vigtige bud på overvejelserne og beslutningsprocesserne vedrørende opsætningen, som nu skal vises for premierepublikum.

- Som altid denne særlige Premiere-sitren i publikumsfoyeren, hvor folk hilser på, Teaterchefen JAKOB TEKLA JØRGENSEN kommer igennem og mødes med folk, PR ansvarlige HELEN STEENSBÆK SCHRØDER mingler og stiller relevante spørgsmål om sit område - og i den gode trængsel ser man to mænd af støbning vandre sammen gennem foyeren: Teaterleder for Randers Egns Teater PETER WESTPHAELE og Teaterdirektør HANS SENNELS, Vendsyssel Teater - begges teatre nylig indstillet til særlige ministerielle tilskud. Der er kolleger, kendisser og lokale teaterkunstinteresserede og spejden og spontane møder.

I det fornemt redigerede program, et kunstværk i sig selv, er væsentlige indlæg af teaterchefen og instruktøren, og udsagn fra KING LEARs Scenograf: CLAUS HELBO: "5 sider og så sov jeg trygt og godt !...5 mere, og SÅ kommer det. Der begynder at vise sig konturerne af et sprog, en undren om hvad det her handler om ?!" Set i lyset af at forestillingen tager sigte på - udover sit voksenpublikum - også at skulle kunne kaperes af ganske unge, uvant med klassikerne, er denne første løsning en god guideline for klassikkernes univers, som de kan opleves af nye læsere og publikum. Scenografen gør sig overvejelser om tidsaspektet: 1600-tallet eller nutid !?! Ordet "ikke" bliver ledende for den location stykket kan udspille sig i, og udtrykket: "perifere" områder...brakmarker, en motorvejs-rabat..." bliver guideline for det gråtonede scenografiske landskab, et ikke-sted, så at sige, som er forestillingens kulisser.

KING LEAR / KONG LEAR af Shakespeare i NIELS BRUNSES oversættelse er af MIKKEL HARDER MUNCK-HANSEN bearbejdet for 5 skuespillere, hvor udelukkende Kongen spilles af én skuespiller, alle andre har dobbeltroller. I og på scenografiens forskellige niveauer, med sorte haute couturekostumer, fremtræder sceneriet som kongeniale tegn i sammenhæng med klassiske teksts udsagn. - KONG LEAR indkalder sine døtre til et møde, hvor den ældre patriark ønsker at videregive sit rige og rigdomme, til den der elsker ham mest! GONERIL - den ældste, og REGAN - den mellemste datter overgår hinanden i overstrømmende udsagn om uendelig kærlighed til faderen, hvor yndlings- og yngstedatteren CORDELIA udtrykker respekt, men ikke den kærlighedserklæring faderen forventer. Han tror ikke sine egne øren, men lykkes kun med at Cordelia skærper sit udsagn i en henvisning til - at hvis hun således elskede ham,

som de andre døtre hævder, så forstår hun ikke de har giftet sig! - Dommen falder omgående: Kong Lear vil ikke se hende for sine øjne mere, hun må forføje sig ud af riget, en mulighed potentielt åben - da en royal fransk bejler er beredt - men England er officielt ikke længere tilgængeligt. - I de efterfølgende udviklingsspor afsløres utroskab af både den ældste og mellemste datter; en tilsyneladende tosse følger det lille selskab bestående af en stadigt mere bims konge og hans NAR, som er det eneste anstændigt udfordrende menneske i hans mere og mere forbitrede vandren formålsløst mellem de to døtre, der aldeles ikke som aftalt, agter at huse deres gamle far og hans følge i længere tid ad gangen. - I de forræderiske forløb omkring Kong Lear, manuduceres og beskyttes han af sin NAR; datteren Cordelia stiller med en hærénhed til hans forsvar. De tilsyneladende elskelige døtre - og denne gren af slægten

kompromitterer sig selv med jaloux og svigt. Den ægte respekt og kærlighed til Lear eksponeres af en trodsig datter, en nar og en tosse. Foyeren summer af champagneskålen og oplevelsesudvekslinger - både udsagn om det klassiskes vanskelige univers - og begejstring udsagt med strålende øjne... Og udenfor regner det i tove og blæser så vildt som i et LEAR'sk univers.

Medvirkende: JACQUE LAURITSEN, LÆRKE SCHÆRFF ENGELBRECHT, JELA NATILUS ABILDGAARD, PETRINE AGGER, ALEXANDER CLEMENT.

www.teaternordkraft.dk

TEATER SOM ERKENDELSESCEREMONI

Samtale med instruktør Kaspar Rostrup, København 2019

KASPAR ROSTRUP tager hjerteligt imod på Rosenørns Allé - i det smukke køkken med blåmalet porcelæn, espresso, tændte lys og smækre croissanter. - For Kaspar har mængden af interviews, omtale og kritik af allehånde journalister været intens, og det er et privilegie, som skrivende kollega, at få tid til at høre, både om den aktuelle forestilling: ET DUKKEHJEM, netop opført på Vendsyssel Teater i Hjørring, med fornemme skudsmål - og om klangbunden som denne og mange, mange forestillinger er rundet af. - Kaspar ser i bearbejdelsen af Ibsens stykke en dybdeboring i de mange og dybe lag, vi mennesker er i besiddelse af, og som ofte forbliver skjulte. Vi kan leve et helt liv ved hinandens side uden at vide, hvem den anden dybest set er. Vi spiller hinandens spil, bliver det, modparten ser. Det er vigtigt, at opførelsen bliver hævet fra det udelukkende realistiske til det symboliske, til noget som kommer os alle ved. Nora

bryder rammen og går ud til en fremtid, der vil tage over og fortsætte hendes revolution. Det er det, vi er i fuld gang med. "Denne produktion har nok været noget af det smukkeste i min karriere", siger Kaspar.

Hvor begynder vi på et så fornemt langt teaterliv, som er i fuldt flor? Da Kaspar var 14-15 år og lavede sine cirkus- og teaterforestillinger med kammeraterne? Nej tidligere! Bagud skuende er slægten vigtig: farfar, Egill Rostrup, instruktør på Det Kgl. Teater, farmor, Oda Rostrup, skuespiller og elev af Herman Bang, debuterede som Agnes i Fruentimmerskolen på Det Kgl. Teater. Oda blev født på Casino Teatret, som datter af belysningsmesteren der. Far, Haavard Rostrup, kunsthistoriker og mor, Tut Fog, kunstmaler og keramikker. Teatret og kunsten er bærende og inspirerende elementer i Kaspars liv. - På spørgsmålet om hvornår Kaspar blev klar over teatret var

Kasper Rostrup Foto: Jacob Stage

den fremtidige profession er svaret: "Altid! Jeg har altid villet være skuespiller og instruktør, det har været mærkbart i alle tanker og følelser". Kaspars bror var scenograf CLAUS ROSTRUP. Brødrene Rostrup kom på kostskole i Tølløse, begge medbringende en astma, som betød de ofte måtte holde sig i ro og her havde Kaspar tid til at udtænke sit Cirkus, som involverede mange af eleverne. "Alle kunne noget, viste det sig. Ethvert menneske er noget ganske særligt, det gælder om at finde og åbne disse skjulte og dyrebare sider". Dette udgangspunkt har været guideline hele vejen - fornemmelsen af samhørighed, de mange lag, der er i mennesker, og trangen og driften til at afdække dem. - Vi deler en af de flotte croissanter og i momentet efter, henter Kaspar en tibetansk bedeskål og stryger varsomt med en træpind på kanten; der går tid, så pludselig går skålen i selvsving, og en forunderlig smuk tone stiger i styrke og

forvandler stedet til et samlende lydunivers: "Dette er som vores fag," siger Kaspar "med flid og udholdenhed har vi mulighed for at frembringe de sjældneste toner".

Kaspar læste hos Henning Moritzen og Søren Weiss og blev uddannet på Det Kgl. Teaters elevskole og Aarhus Teaters elevskole. I Aarhus mødte han sin gode ven Jens Okking og sammen lavede de forsøgsteatret VESTERGADE 58, hvorfra jazzkælderen stadig fungerer. "Det var hårde tider, der fandtes ikke støtte til små teatre. Vi var mælke-mænd, julemænd og alt muligt for at skaffe penge til teatret. Men uden mad på bordet og uden søvn, vi arbejdede med teatret om natten, segner selv de mest kæmpende krigere, og vi måtte lukke". - Videre i Jylland blev Kaspar ansat i 1966 ansat af Poul Pedersen på AALBORG TEATER og fungerede her både som skuespiller, instruktør og lærer.

Her debuterede Kaspar med forestillingen THE SPOT OF MY MAD MOTHER af Anne Jellicoe. Alle i forestillingen var unge, ukendte debutanter: Erik Wedersøe, Poul Glargaard, Anne Marie Helger! Anne Marie Helgers første replik i hendes karriere var direkte ned til publikum: "Se godt på mig, så kan De huske mig til næste gang!" Det kunne man.

I et deja vu om udgangspunktet, dvæles kort ved samarbejdet med broderen Claus, der var 3 år ældre. Claus og Kaspar var dybt forbundne. Altid kredsedede de om at skabe teater. Allerede som barn, husker Kaspar, at han spurgte sin bror: "Hvad nu hvis menneskene ødelægger jorden og må flygte op til en anden planet, og der kun er én rumraket. Så vil man tage en fra hvert fag med: en læge, en bager, en tømrer. Tror du så ikke, at

skuespilleren vil stå forladt på jorden?" Claus tænkte et stykke tid, så sagde han: "Det skal du ikke være ked af, inden der er gået 3 år, så er der en skuespiller iblandt dem", og det er rigtigt: skuespillet opstår indefra som en nødvendighed. Skuespillet skal få folk til at kende sig selv, erkende deres fortid, erkende deres håb om en fremtid. Teater er en erkendelsesceremoni og danner en ny sandhed. Teatret er ånd.

I 1984 blev Kaspar Direktør på GLADSAXE TEATER og skabte her TOTALTEATER og et FOLKEKOR på 300 personer som et socialt eksperiment. Koret var under ledelse af Kaspars kone, Lene, som siden var med i alle sammenhænge i teatrets liv. De skaber teater sammen med publikum og vender sig ganske mod begrebet: "Soveby! Der er da ingen byer, hvor man bare sover!" Følgen var, at næsten alle blev involverede i teatrets liv og et trofast stampublikum var skabt. Totalteaterforestillinger som NIELS KLIM, FAUST, KRISTIHIMMELFARTSFESTEN, FRÆNDELØS, ODYSSÉEN og mange andre fejrede kronede dage og blev en minderig periode.

Vendsyssel Teater: "Et dukkehjem"
Instruktion: Kaspar Rostrup
Foto: Jacob Stage

Tv-serier og film blev også en del af Kaspars virkefelt, og krævede så meget nærvær, at han i 1992 valgte at forlade chefstillingen på Gladsaxe Teater og koncentrere sig om det.

JEPPE PÅ BJERGET, DANSEN MED REGITZE, HER I NÆRHEDEN, samt BRYGGEREN er nogle af de mange resultater.

Siden vendte Kaspar tilbage til teatret. "Det dybt koncentrerede rene arbejde med skuespilleren, med menneskets labyrint af veje og vildveje, med at søge og finde og fortælle, det er kernen i vores arbejde", siger Kaspar og citerer Ingmar Bergmann: "Film er interessante, teater er nødvendigt!" Kaspar uddyber: "Teater er en skabelsesakt og behandler skæbner; når vi genkender noget, og det er sjæleligt rigtigt, glemmer publikum det aldrig. Som det er sket med ET DUKKEHJEM. Teater er at holde et spejl op og vise det, der ikke kan siges med ord alene".

- Og det er forjættende og sandt, og der er ubemærket gået flere timer, og vi kunne sagtens fortsætte, og endda må det slutte denne eftermiddag - med forespørgslen om visioner og ønsker: "Jeg vil gerne lave HEDDA GABLER og en film sammen med min kone - men en film tager tæt ved 3 år at producere, og jeg bliver 80 til næste år". Kaspar lover at blive ved med at fylde 79 år, til alle ønskerne er opfyldt, og til modtagerens store glæde, gives dedikerede bogværker og varmt knus ved afskeden. At skabe teater i KASPARS regi er: "SOM GJALDT DET LIVET!" ●

Kaspar Rostrup Foto: Inger Birkestrem Juul

ET DUKKEHJEM / IBSEN

Instruktion og bearbejdelse
KASPAR ROSTRUP
VENDSYSSEL TEATER

Sceneriet udspiller sig i Vendsyssel Teaters største sal, med den markante, runde scene, en publikumsnærhed på få skridt, og max 5 rækker af afstand. - Gulvet er malet med mindelser om parket og intarsia, og rummet forsynet med få udsøgte, tidstypiske møbler; i løbet af forestillingen åbenbares en lampe, et fad, en kande - der som kostumeringen er tro mod tidsbilledet. Farverne i kostumeringen understreger bærerens psykologi og mulighedsfelt, hvor Thorvald bærer brunt og brokadevest, toner den gamle Amme frem af følsomheden overfor barnet Nora, iført douche rosa, som hud. Fru Kristines metalgrå apparition med kysk sløjfe i halsen, viser en overraskende vilje til at sige ja til nuets muligheder, hvor Doktor Ranks bløde, blågrå uld betoner den svækkede mand, og sættes i relief af Niels Kongstads militante overfrakke og karske forhandlinger. - Nora selv bærer Munchs tre kvindestadier til skue: den hvide jomfruelige,

den røde voksne kvinde og dødens farve: sort. Væsnerne i hvid commedia dell arte, marengsagtig karnevalsoutfit og musikerens sortdækkede varselsvandring, opleves som magisk-realistiske indklip, lig slutscenens bevægelse opad, bagud, i mørket.

Dukken Nora fremtræder transparent levende i sit ansigt og spinkle skikkelse, og i stadig bevægelse mellem akser: den ophøjede ægtemand og menneskene fra underetagen/underverdenen. På tværs, som i et skakspil, bevæger Ammen sig bestandigt bærende på fade oa, eller omarmende Nora. Den lille fugl er både indespærret i et gyldent bur men dermed også beskyttet for omverdenens direkte attack overfor socialt udsatte, enker, forladte kvinder! Husvennen som synger hen, forfjamsket og forelsket, næres som en natsværmer ved Noras lysende ansigt, hvor den underdaniges brutalitet tvinger den

påståede uskyld til at erkende bedraget og løggen, og selvom dette udførtes for ægtemandens overlevelse, er der et gensidigt misbrug af Niels Krogstad og Nora som skal afregnes. - Hvor Torvald i sin begejstring over Nora - iført piget folkedragt og i Tarantellens ekko - smider seler og benklæder og lystfyldt favner Nora på stuegulvet, må hun trække sig ud af barnehustruens uskyldstilstand og påtage sig sin opgave, at forlade det uskyldige, lystbetonede og beskyttede liv, og begive sig ud i det ukendte, som valget af friheden og selverkendelsesrejsen fordrer.

I lysets udpegning og dækning af stemninger, det auditive univers formuleret af Fuzzy, skuespillet tro mod d.4.vægs princip - er publikum følelsesmæssigt vidnesat til et kunstnerisk teatralt laboratoriums udlægning af Ibsens tekst og indsigt, talt og vist af skuespillerne i Kaspar Rostrups arena.

Vendsyssel Teater: "Et dukkehjem" - Instruktion: Kaspar Rostrup - Foto: Jacob Stage

V E N D S Y S S E L T E A T E R

LARS SENNELS TEATERDIREKTØR / HJØRRING

Vi befinder os i Danmarks nordligste egnsteater – Vendsyssel Teater. Teatret, der blev indviet i 2017, er det første nyopførte teater i provinsen i 100 år. Huset ligger umiddelbart ud til Hjørrings mest befærdede vej og er en mageløs bygning - udefra med beton og rustflader, indenfor med forløb overalt af flotte lysindfald og overraskende sidenicher af helt forskellig slags. Her er mulighed for alle slags scenerier, en herlig café, og fire teatersale i divergerende formater. Den vigtigste: En helt rund inspireret af Shakespeares Globe Theatre i London.

Der er truffet aftale med teaterdirektør Lars Sennels, som tager imod, og byder indenfor i venlige kontorer på 1.sal, med udsyn over både caféområde og udsigt til byhuse. Inden mødet når jeg at betragte fine arkitektoniske detaljer i huset.

Den nye teaterbygning og bagvedliggende historie fylder den næste tim. Det er historien om et levende Vendsyssel Teaters udvikling, fra to scener i to gymnastiksale i en nedlagt skole til dette storslåede scenekunsthushus. Lars Sennels gør rede for, hvordan Vendsyssels store teaterinteresse er baggrunden for, at politikere gennem tre byrådsperioder fastholder ønsket om at bygge et nyt teater til de cirka 70.000 indbyggere i Hjørring Kommune. Vendsyssel Teater er - med et arkitektudtryk: "tænkt inviterende og transparent". Det bliver kaldt "byens dagligstue" og har åbent hver dag fra 9 - 21. Her er alle velkomne, hvad enten de er studerende, der hænger ud, eller folk, venter på toget eller blot er nysgerrige - eller deciderede teatergængere og café-gæster.

Udover at være venligt overfor besøgende er det nye teater tænkt som det ultimative

rum til scenekunst. Den store sal er skabt til at lave teater "in the round". Inspirationen til det ny format fik den daværende direktør Peter Schrøder sammen med den tekniske chef Michael Simonsen, da de drog på inspirationstur til blandt andet London og de store runde arealer i Italien.

Det nye teater er skabt af Schmidt Hammer Lassen Architects, der vandt en arkitektkonkurrence om at skabe et helt nyt hus til scenekunst. Der blev i arbejdet lagt vægt på, at de udøvende kunstnere, teknikere m.fl. havde indflydelse på inddelingen af eksempelvis værksteder og garderober for at skabe de helt rigtige rammer for at lave scenekunst.

Vendsyssel Teater kostede i alt 180 mio. kr. Realdania støttede projektet med 70 mio. kr., Det obelske Familiefond og ENV-Fonden' støttede hver med 25 mio. kr., mens Hjørring

Kommune bidrog med de sidste 60 mio. kr. Sæson 2018/19 i det nye hus har bl.a. budt på forestillingen 'Det tabte land' – et musikalsk drømmespil om maleren Poul Anker Bech. Teksten var skrevet af dramatikeren Jesper Bræstrup Karlsen, mens komponisten Nicklas Schmidt skrev musikken, der blev indspillet af Aalborg Symfoniorkester. De i alt fem skusepilere blev iscenesat af Ina-Miriam Rosenbaum, mens Jakob Lindbirk var kapelmester for det fem mand store orkester på scenen.

Lars Sennels fortæller, at Vendsyssel Teater lægger vægt på at skabe forestillinger, der tager udgangspunkt i Vendsyssel. I denne sæson opfører teatret desuden julekomedien 'Turisterne' om et turistbureau ved kysten, 'De 7 slags dråber' med inspiration fra "en klog kone", der forstod sig på bjesk i Hirtshals, og børnedukketeaterforestillingen 'Havfruen fra Hirtshals'. Alle disse forestillinger tager

Lars Sennels Foto: Jacob Stage

udgangspunkt i Vendsyssel, men handler om meget større temaer. De er krydret med en række gæstepil og sæsonen femte helt store egenproduktion, nemlig klassikeren 'Et dukkehjem' i Kaspar Rostrups iscenesættelse. Ud over de mange egenproduktioner er der også en række såkaldte & - aktiviteter" som især sorterer under Eventkoordinator Pia Mouriér. &-aktiviteterne er alt det, der ikke er teater. Det er foredrag, sangaftner, møder, dansearrangementer og meget mere. Netop

under mit besøg var der et større spisearrangement i teatrets prøvesal, mens der var forestilling i den store sal. I gennemsnit er der to arrangementer hver eneste dag året rundt. Og der er god mulighed for at komme til at besøge teatret, for har man en billet til Vendsyssel Teater, kører man gratis med tog eller bus i hele Nordjylland nord for Skørping. Lars Sennels forklarer, at det er vigtigt at tænke nyt og tage alternative løsninger i brug. Teatret er for alle, og opgaven er derfor både at sikre et indhold for alle, men også, at flest muligt har mulighed for at komme til og fra teatret.

Der er gået mere end en time, og vi har været hele vejen rundt på teatret. Der er en kunstnerisk slående og livsbekræftende dialog og fornemmelse i rummene og huset, der både er skabt til at hygge sig i og at spise i, men først og fremmest til at skabe scenekunst i. ●

VENDSYSSEL TEATER

ANNE MIDDELBOE CHRISTENSEN, DRAMATURG

For os er det lokale engagement vigtigt og man skal til en vis grad kunne spejle sig i de roller, der er på scenen... Vi har stort set solgt alle billetter til samtlige forestillinger, og det glæder naturligvis en dramaturg

I foyeren møder jeg teatrets dramaturg Anne Middelboe Christensen. Vi, sætter os nede i det store rum i en af nicherne, og hun begynder med at fortælle lidt om sig selv.

Hun er uddannet i teatervidenskab fra Københavns Universitet, og hun har det kunstneriske ansvar for Vendsyssel Teaters repertoire. Hun er nuværende medlem af Reumert juryen og teateranmelder på Information – dog lige nu på 1½ års selvvalgt orlov for at afprøve livet som dramaturg i et af landets egne teatre.

Anne Middelboe Christensen har noget at have det kunstneriske ansvar i. Som anmelder har hun i henved 30 år set teaterforestillinger – om ikke hver aften, så næsten.

”Drømmene om, hvad dette nye hus skal kunne, er mange. Det handler om, at det

skal være et rart sted at være, og så skal det være alsidigt. Huset skal kunne rumme store egenproduktioner med både komedier og tragedier – både nyskrevet dramatik og klassikere – og ude i foyeren og ved andre arrangementer må der gerne være alt fra jazz og trylleri til salsa,” forklarer hun.

I 2018 viste Vendsyssel Teater ‘Hamlet’ med Elliott Crosset Hove i titelrollen, og mens jeg besøger teatret spilles Ibsens ‘Et Dukkehjem’ i Kaspar Rostrups iscenesættelse. Men der er også andre ting på dramaturgens menu. Anne Middelboe Christensen er en tæt med-spiller i alle facetter af en forestilling. Fra arbejdet med teksten i dens oprindelige form eller med de nyskrevne tekster til arbejdet som egentlig produktionsdramaturg i salen i samarbejde med instruktør og scenograf.

Blandt de nye forestillinger, hun har været dramaturg på, er både julekomedien 'Turisterne', 'De 7 slags dråber' og børneforestillingen 'Havfruen fra Hirtshals'.

"For os er det lokale engagement vigtigt, og man skal til en vis grad kunne spejle sig i de roller, der er på scenen. Vores repertoirevalg har i denne sæson vist sig at være en rigtig blanding af nyt og gammelt - og forestillingerne har både budt på kendte og mindre

kendte skuespillere. Vi har stort set solgt alle billetter til samtlige forestillinger, og det glæder naturligvis en dramaturg," siger Anne Middelboe Christensen.

Mens hun fortæller, beundrer jeg møblelementet i foyeren, som det viser, at hun i øvrigt også har haft indflydelse på. Anne interesserer sig for helheder, både i forhold til den enkelte forestilling, men også i hele teatret som sådan. Hun har således også været væsentlig rådgiver i udvælgelsen af husets indmad og møbler - og været med til at definere funktion og udnyttelsesgrad. I foyeren er der for eksempel bevidst undgået rustfrit stål, der virker koldt. I stedet er der satset på organiske materialer som træ, uld og læder, ligesom der er lagt stor vægt på belysningen. Både i salene og rundt om dem er det vigtigt, at folk føler sig godt tilpas og har en god oplevelse, mener dramaturgen. ●

KLASSIKERTEATERTRADITION ELLER

Klassikertraditionens perlerække af storværker bliver konkrete manifestationer af nye banebrydende tanker i en form, som har overlevet tidens tand. Manifestationer skabt af modige folk, som evnede at gå forrest og lede deres samtid ind i en ny forståelsesramme

På en måde kan man sige at klassikerteatertraditionen er de dødes demokrati. Og hvad betyder det egentlig? Det betyder noget i retning af, at hver gang vi samles om klassikerteatertraditionen hylder vi fællesskabet og alle dem hvis skuldre vi står oven op. Derfor er klassikerteatertraditionen betydningsfuld for mange af os, da den bringer os i forbindelse med fortiden; livsmåder og oplevelser, tanker og følelser, som vi har mistet kontakten til i en travl og moderne hverdag i konstant forandring og fremdrift. Sagen er jo den, at tiden til alle tider er en tyv. Den stjæler vores liv. Æder vores dage. Frådser i vores nætter. Time for time, minut for minut. Mennesker, stunder og betroelser glider gradvist og umærkeligt i baggrunden for til sidst at forsvinde sporløst i sindets horisont.

Med andre ord dækker klassikerteatertraditionen et instinktivt behov hos de fleste, som

handler om at spejle sig i fortiden, og herigennem føle at vores liv er meningsfuldt og en del af en større helhed og fællesskab. Noget at samles om. Et Fællesskab som styrker os i at være til stede i nuet. Styrker os i vores glæde ved livet og vores samvær med andre og herigennem skaber kulturelt medborgerskab. En klassikerteatertradition, som herudover skaber rum til refleksion over egen væren i verden i et kulturhistorisk samfundsperspektiv.

Med behovsanalysen på plads er det vigtigt at fokusere på aktualisering og revitalisering i arbejdet med klassikerteatertraditionen. Vi elsker dem af ovennævnte grunde men vi hader dem også af ovennævnte grunde, såfremt de ikke lever op til vores nedarvede forventninger om deres indiskutable stjerne-status. Et faktum, som stiller store krav til os som iscenesættere og et aspekt som ofte overses når klassiker-teatertraditionen kritiseres for

at være uopfindsom og den lette publikums-satsning for enhver teaterdirektør. En fejl-konklusion, som vel nærmest ikke kan være større da iscenesættelsen i modsatfald af en urpremiere, som klassikerens modsætning, altid vil blive vurderet på egne præmisser og som nutidsteater, der i sagens natur ikke per automatik, som tilfældet oftest er med klassikerteatertraditionen, lægges i aflåst sideleje af forudfattede opfattelser og sammenligninger med tidligere opsætninger. En slags kulturel solformørkelse, som blænder for den aktuelle oplevelse og ikke mindst iscenesætterens ambition om at tilgængeliggøre klassikerteatertraditionen på en samtidsrelevant måde. Klassikerteatertraditionen skal forvaltes, men hvordan? Skal vi blot spille den, som den er? Eller skal den slippes løs og antage nye former, som giver ny retning og skaber ny mening i samtiden? Til alle tider har det været gældende, at markante personers vilje til at

lave om på verden, drives af deres evne til at forestille sig noget på en ny og anderledes måde. I teaterrummets mørkekammer stimuleres vores fantasi og intuition, og vi aktiveres på en følelsesmæssig måde, der fremkalder små kim til at skabe os selv på nye måder og se verden fra nye synsvinkler. En forvandlingsproces som Ophelia i Hamletdramæet udtrykker på denne måde: "Vi ved hvad vi er, men ikke hvad vi kan blive til".

Set i dette lys bliver klassikerteatertraditionens perlerække af storsværker konkrete manifestationer af nye banebrydende tanker i en form, som har overlevet tidens tand. Manifestationer skabt af modige folk, som evnede at gå forrest, og lede deres samtid ind i en ny forståelsesramme. Da Shakespeare låner Hamletfiguren fra Saxo Grammaticus og Rolandskvadet og lader ordene; "at være eller ikke at være" komme fra hans mund,

giver Shakespeare form til datidens allermest provokerende og banebrydende nytænkning. Videnskab, herunder iagttagelse som metode, lanceret af vores egen Tycho Brahe, har påvist at alting, selv himlens stjerner er i evig bevægelse og veksler mellem at opstå, stråle, forgå og opstå på ny. Den evige forandring indfører en ny dimension i menneskelivet. At træffe valg og leve med konsekvenser, vide hvem man er, hvad man kommer fra og hvor man vil hen, får en helt central og universel betydning.

Mødet med klassikerteatertraditionens værker er derfor konfrontationer med kunstneriske udlægninger af universelle og eviggyldige spørgsmål om at finde ud af, hvem vi i bund og grund er. Møder med klassiske værker der kan producere tankekræfter til at nedbryde gamle strukturer, omfortolke dem og sætte dem på nye meningsbærende formler, som

passer ind i tidens formater. Aktualisering af klassikerteatertraditionens værker kommer derfor til at handle om, at finde veje bag om det manifesterede kunstværk og puste liv i de historier, som dukker op, når fantasien får vinger og historiske fakta granskes nærmere. Grundhistorien får en ny lyssætning, når den foldes ud og serveres i formater, som skaber ny mening i forhold til det publikum, vi gerne vil tale til.

Tilbage står dog stadig det mest centrale spørgsmål for enhver teaterinstruktør. Hvorfor skal publikum forstyrres med min næste forestilling? Og dette uagtet, om forestillingen tager scenisk afsæt i en klassiker eller ej.

Verdens ældste Shakespeare-tradition på Kronborg Slot – siden 1816 - har d. 1. august i år premiere på en nyfortolkning af William Shakespeares kongedrama fra 1593: Richard III. Eller historien om en mand som bryder ud af sin kasse! For hvem ønsker at leve sit liv i en kasse? Det korte svar: Ingen! Hvorfor fastholder vi så hinanden i kasser? Måske fordi vi alle skaber vores ståsted i verden bygget på et fundament af et 'dem' og et 'os' i stedet

for på et bæredygtigt 'vi'. Det betyder, at forskelle spiller den altdominerende hovedrolle i vores liv, og at ligheder – det som binder os sammen – spiller en mindre betydningsfuld rolle.

En kassetænkning Richard III føler sig fanget ind i, og som driver ham til at bryde ud og enøjet stræbe efter kongemagten, som det ultimative frihedssymbol. Et skæbnsvangert valg, som snart trækker ham selv og alle han

Hamletscenen: "Hamlet 2017" - Instruktion: Lars Roman Engel - Foto: Søren Meisner

møder på sin vej gennem et labyrintisk magtspil, som byder på vold, sex, ydmygelse, mord og undergang.

Under den ydre handlings magtsyge overflade gemmer sig historiens indre menneskelige dilemma: den sårbare krop. Richard er nemlig en person, der lever med et fysisk handicap. Det er et kompliceret livsvilkår, som skildres i Richards tanker og handlinger i hans møder med omverdenen – og i hans konfrontationer med sig selv. Den afgørende faktor er sproget, selve nævnelser af hans handicap; hans stigmatisering og anderledeshed bliver først en realitet, når den omtales. Fysisk, psykisk og socialt tager sproget magten over Richard, for uden denne sprogbrug er han slet og ret et jeg, og hans handicap findes ikke. Ordene mangler nuancer, de trækker grænser for empati og inklusion, og når Richard kategoriseres ene og alene ud fra et enkelt "afvigende" personlighedstræk, presses han mod sin vilje ned i en boks. Han stigmatiseres og isoleres, han nægtes adgang til at være et almindeligt menneske på lige vilkår med alle andre, og han lider under det. Hans svar er at gå efter magten for enhver pris, så han kan

tvinge omverdenen til at se ham og anerkende hans væren i verden.

Dette er en (aner)kendt problemstilling, som er så grundlæggende at personen med et handicap overfører stigmatiseringsproblematikken til sig selv og derved ubevidst aktiverer en selv-stigmatisering. Dvs. en cirkulær problemstilling som bider sig selv i halen. Herved bliver det 'fysiske handicap' hovedpersonen i identitetsfortællingen, fremfor individet selv på godt og ondt. En uhensigtsmæssig og selv-forstærkende reproduktionsmekanisme, som fanger os alle i det man kan kalde en slags 'handicapfælde'.

Et aktuelt dilemma om sårbare grupper i samfundet der peger på begreberne: identitet, mangfoldighed og inklusion. Evig gyldige temaer, som teatret med denne klassikeropsætning ønsker at skabe opmærksomhed omkring. Og samtidig i tråd med teatrets kunstneriske vision omkring at skabe projekter på tværs af sprog, nationalitet, religion og seksualitet. Hovedkomponenterne i det evigaktuelle opgør med 'forskrækkethed over for det ukendte', som er basis for

menneskefjendske grænseflader, der er teatrets erklærede kunstneriske mål at nedbryde med sit scenekunstneriske virke.

En vedvarende bearbejdelse og kunstnerisk aktualisering af vores alle sammens identitetsprojekt. Defineret som vores selvopfattelse lagt sammen med den opfattelse, andre har af os. En livslang dynamisk proces der konstant udfordrer os på hvem vi er og på hvilken måde vi er forskellig fra andre. Et eksistentielt-filosofisk omdrejningspunkt, der naturligt viderefører verdenskulturarven fra dannelsesikonet og paradigme-pioneren Hamlet, som personificerer og indfanger idéen om det moderne menneske der tager ansvar for egne handlinger og ejerskab til eget liv og væren i verden med sin berømte sætning: At være eller ikke at være. Det er spørgsmålet.

THE TOWN HALL AFFAIR

**af The Wooster Group, set på
Schaubühne i Berlin den 13/4 – 2019**

Jeg har et fan-agtigt forhold til The Wooster Group, den legendariske performancegruppe med hjemsted på Wooster Street i Soho i New York. Jeg opfatter gruppen som en "klassiker" i sig selv, og jeg plejer at give dem skylden for at jeg selv begyndte at interessere mig for scenekunst, da jeg oplevede dem som helt ung i Aarhus i starten af 90erne. Jeg er ikke sikker på hvor meget jeg dengang forstod af "A Fish Story" – deres dekonstruerede parafrase over Tjekhovs "De Tre Søstre" - men jeg var helt på røven over hvor mega cool de var i alt hvad de foretog sig: måden de performede, lydbilledet, deres brug af video (dengang var det monitors) og live kameraer, det lignede ikke noget andet, og det var da også, har jeg senere erfaret, en af sen-firsernes/90ernes mest indflydelsesrige trendsættere indenfor den del af den eksperimenterende scenekunst som jeg er en del af. Jeg var sågar "intern" hos dem helt tilbage i 1996 i New York da de var i

gang med at producere deres helt store værk "House/Lights".

Men øh.... så gik der lige 23 år, og pludselig læste jeg ved et tilfælde at de kom til Berlin med en af deres nyeste forestillinger The Town Hall Affair, og jeg købte straks en billet og drog af sted med en smule ængstelse: ville jeg opleve de gamle helte falme og blive skuffet over gensynet?

Heldigvis ikke, selvom The Wooster Group langt fra er trendsættere længere og deres metode med live-kameraer og re-enactment for længst er integreret i mainstream teatret, så har gruppen stadig deres helt egen cool New Yorker tilgang til deres arbejde. Deres metode benyttes denne gang i en form for dekonstruering dokumentarfilmen "Town Bloody Hall", med sidespring til filmen "The Female Eunuch" af Norman Mailer og bogen

“Lesbian nation” af Jill Johnston. Værker af to af de personer der også begge var tilstede ved en event downtown New York i 1971 på spillestedet The Town Hall med titlen “A dialogue on Women’s liberation”.

Forestilling griber altså fat om kønsdebatten, første generations feminismen, som i lyset af “#metoo” og den nuværende feministiske debat, viser sig at være et relevant og interessant valg. Forestillingen foregår ved et slags “konference-bord”, hvor skuespillerne på skift arbejder med at genskabe dele af dokumentar filmen, spillefilmen og bogen på scenen, samtidig med at fragementer fra disse ligeledes projiceres på bagvæggen og på en central placeret LED-skærm. Kate Valk leverer en glimrende fremstilling af Jill Johnston – en radikal feminist og åben lesbisk, som egentlig havde til hensigt at obstruere den event hun var inviteret til

at deltage i, hvor Norman Mailer – en celebrity writer, og udtalt macho – var moderator for. Det interessante og kendte greb hos Wooster Group er at de ikke på klassiske vis “spiller roller”, men åbenlyst kopierer handlinger og måder at tale på fra video-billeder og gennem lyd via headsets. De har ikke “lært sig rollen” i klassisk forstand, men arbejder med kopiering og embodiment som performativ strategi. “Teksten” her er ikke til at tage fejl af, og man morer sig strålende over positionerne i debatten mellem den patroniserende Norman Mailer og de feministiske oplægsholdere som ud over Jill Johnston også indbefatter en ung Germaine Greer. Argumenter som at “alle kvinder må blive lesbiske hvis de skal frigøre sig fra det patriarkalske samfund” mødes af Norman Mailers stivnakkede moderator. Det interessante ved forestillingen er at den ikke kun benytter sig af teksten, men i ligeså høj grad anvender en strategi hvor det

fysisk element træder frem, diskursens opløsning i kamp og krop bliver iscenesat og tager langsomt fokus. Det slutter med Kate Valk der vrænger af det hele til sidst, og det går rent ind hos det Berlinske publikum. Det slår mig at vi i dagens debatter sjældent oplever at kroppen får plads, vi sidder alt for ofte i ekko-kamre på de sociale medier og debatterer med en enig menighed. Det fysiske møde, kroppen, kan noget helt andet, specielt når fokus er på køn og magt.

Selvom Wooster Group måske ikke er “cutting edge” længere, så overbeviste The Townhall Affair mig om at gruppen stadig er relevant, på grund af deres intelligente greb om de sceniske virkemidler som de nu har dyrket siden gruppen blev grundlagt i 1975 (!) – de er i sig selv en lyslevende moderne klassiker.

Vi mindes Klaus Hoffmeyer med stor veneration. Tilbage i 2015 blev Klaus æresmedlem i FDS og vi bringer her Christoffer Berdals tale i den anledning:

Kære Klaus Det er med meget stor respekt og glæde på vegne af FDS at udnævne/kåre dig som Æresmedlem af Foreningen af Danske Sceneinstruktører.

Og Du om nogen bærer med rette den titel – I de sidste 50 år har du iscenesat stort set alle genre, opera med mere på store og små scener herhjemme som i udlandet. For at citere dig selv er det eneste du mangler ballet. Hvilket jeg også tror kunne blive formidabelt med dig ved roret.

Men når det gælder dig handler det ikke om kvantitet men om KVALITET. Kvalitet har gennemsyret dit arbejde fra du debuterede

på Studenterscenen. Og allerede der startede dit focus på dansk dramatik startende med Jess Ømsbo og siden hen en lang række af danske dramatikere du har været være fødselshjælper for dels i dit virke som instruktør blandt andet på TV-Teatret, men også i høj grad i din tid som skuespilchef for det kongelige teater. Dit mod og din stædighed var imponerende og til stor inspiration. Hvis ikke nationalscenen skulle udvikle og spille danske dramatikere hvem skulle så – der var ikke megen opbakning og pressen havde langt hen af vejen kun hån til overs, men du blev ved og det gjorde en forskel.

Modet og Stædigheden er også kendetegnende gennem hele dit virke som instruktør du har insistet på at et højt licstal med held hører hjemme i teatret. Og på den måde har du også gjort en kæmpe indsats for at spille klassikere som alle troede var uspillelige f.eks

Hvis ikke nationalscenen skulle udvikle og spille danske dramatikere, hvem skulle så?

Foto: Inger Birkestrøm Juul

på Århus Teater hvor de mange år var fast instruktør – Fords "Det er en skam hun er en møer" fik du tilbage på repertoire. Og jeg tænker at Oehlenschläger sender dig et taknemligt smil fra hvor han nu er – det har virkelig været din fortjeneste at vi opdagede at vi havde en nationaldigter som var vedkommende og kunne sige os noget i dag – med "Kjartan og Gudrun" som det mest lysende eksempel. Dit blik for at lade Klassikerne mød os og vores samtid så de oftest fremstod som var de nyskrevne til lejligheden er helt unik og kendetegner en stor og særegen instruktør. Senest Jeppe på Bjerget.

Din vedvarende nysgerrighed har også gjort at du er blevet ved med opdage nye uspilleglige tekster og skabe på engang chokerende og vedkommende forestillinger ud af det. Listen er lang men jeg har lyst til at fremhæve Ørnsbo's "Majonæse" Fassbinders "Byen

Affaldet og Døden" Howard Barkers "12 møder med et vidunderbarn" forestillinger hvor hverken Verden eller teatret var helt det samme bagefter.

Så Klaus når du i dag gøres til Æresmedlem er det for at hædre dit helt unikke virke som instruktør – din dedikerethed og frygtløshed hvormed du har været med til at udvikle og præge Dansk Teater gennem de sidste 50 år. For at hylde din stædige insistering på at Teatret har betydning, kan gøre en forskel og dermed fortsat skal udfordres på alle parametre for at give mening. Og med alt dette, den kæmpe inspiration du er og har været for os dine kollegaer.

De elementer jeg bruger til at beskrive med er fra det virkelige liv: kaffekanden, landskabet, børnene, klæderne, stegepanden, bleerne, husene, sutteflaskerne...

...

Skulpturen. Det er mit grundlæggende udgangspunkt. Jeg har lært at arbejde med tre dimensioner. Skulptur kræver plads,

@Kirsten Justesen: "Klassekampen"

arbejdsplads, lang produktionstid, kostbare faciliteter og de er dyre at sende rundt.

Jeg bruger min egen krop, den kan klædes af, klædes på, afstøbes, affotograferes, aftegnes. Den bliver gravid, ældre, tyndere, tykkere. Den er altid ved hånden.

Jeg arbejder med mindre pladskrævende materialer, lettere tilgængelige materialer, billigere materialer, papir og affald. Det kan laves mange steder. Mangfoldiggøres, sendes rundt.

Jeg har et arbejde som scenograf. Der er penge til store materialer og løn for arbejdet. Landskabet, historien foregår i, laver jeg, personer bliver iført klæde, der visuelt og symbolsk beskriver deres placering i samfundet. Her kan jeg komme til at lave ørkener, pophaller, fiskerhuse, modesaloner, køkkener og prærier.

Men mit eget atelier, er stadigvæk det rum, der ligger mellem barneværelset og køkkenet.

Kirsten Justesen i udstillings-CRAS 1977

@Kirsten Justesen: "Lunch 1975"

Efter at have taget realeksamen i Odense i 1960 var KJ lærling i en reklamevirksomhed 1961-64. Hun valgte at gå videre med en kunstnerisk uddannelse og kom 1964 ind på Det Fynske Kunstakademi. 1965-68 gik hun på Det Jyske Kunstakademi, hvor hun var elev hos billedhuggeren Knud Nellemose. Herefter tog hun til Kbh., hvor hun kom ind på Kunstakademiet og fik sin videre uddannelse 1968-75 som elev ikke blot hos billedhuggeren Mogens Bøggild, men også hos malerne Dan Sterup-Hansen og Helge Bertram.

KJ var aktivt engageret i kvindebevægelsen og sammen med bl.a. Vibeke Vasbo medstifter af rødstrømpebevægelsen. 1975-84 var hun medredaktør af tidsskriftet Kvinder sammen med bl.a. Lene Adler Petersen og Birgit Petersson. Hun var medlem af kunstnergruppen Kanonklubben og lavede sammen med filminstruktøren og billedkunstneren Jytte Rex

kortfilmen Tornerose var et vakkert barn, 1970. Hendes kønspolitiske holdning gjorde hende til en central skikkelse i 1970'ernes kunstneriske opbrud. Dette kom især til udtryk gennem hendes medvirken i en række feministiske kunststillinger både herhjemme og i udlandet, Udstillingen Rekollektion på Nordjyllands Kunstmuseum viste i 1999 hendes 30-årige arbejde med at anvende sin egen krop som materiale.

KJ har været lærer på Store Restrup Højskole 1975-76 og undervisningsassistent i scenografi på Teatervidenskabeligt Institut på Kbh.s Universitet 1982-85. I 1994 blev hun vikarierende professor i skulptur på kunstakademiet i Stockholm, ligesom hun har undervist på flere skandinaviske kunstakademier. Desuden har hun været gæsteproffesor på The Academy of Fine Arts i Jerusalem og Rutgers University i USA. I 1985 blev

hun udnævnt til afdelingsleder på Statens Teaterskole for at opbygge scenografuddannelsen, og med sin specielle skulpturelle viden og sit sikre avantgardistiske kunstsyn var hun frem til 1990 med til at inspirere og præge en hel generation af unge scenografer i den tredimensionale scenekunst, hvor ikke mindst rummet, der spilles i, har betydning.

Selv debuterede KJ som scenograf i 1967 med Peter Bangsgårds Cementløverne instrueret af Gunnar Rose på Studenterscenen i Århus. Siden har hun lavet scenografi til omkring 50 forestillinger.

KJ har været medlem af Kunstnersamfundet siden 1980, af Akademiet for de skønne Kunster fra 1987, af Akademirådet 1988-90 og igen fra 1999 samt af dets jury 1996-2002. KJ har modtaget en lang række legater og hædersbevisninger. I 1998 tildeltes hun den livsvarige ydelse fra Statens Kunstfond. ●

Mandag 25. marts blev der afholdt ordinær generalforsamling i FDS. Det var en vellykket en af slagsen med et flot fremmøde og mange nye ansigter.

Generalforsamlingen bød også på en spændende samtale mellem Anna Andrea Malzer og Kirsten Justesen, hvor der blev trukket linjer op fra det kunstneriske arbejde i 70'erne til nu.

Der var genvalg til hele den siddende bestyrelse, som altså også i sæson 2019/2020 består af: *Christoffer Berdal, Nicolei Faber, Inger Birkestrøm Juul, Madeleine Røn Juul, Karina Dichov Lund, Jacques Matthiessen, Erik Pold, Lene Skytt og Solveig Weinkouff.*

På det første møde i den nye bestyrelse, konstituerede den sig således: Bestyrelsen konstituerede sig således:

Formand: Christoffer Berdal

Næstformand: Madeleine Røn Juul

Forretningsudvalg: Christoffer Berdal, Madeleine Røn Juul, Solveig Weinkouff og Lene Skytt

Legatudvalget: Lene Skytt (Tali Razga og Jan Hertz er valgt som eksterne medlemmer)

Redaktionen: Inger Birkestrøm Juul og Erik Pold

TIO SATSER MAJ 2019

Minimumsløn

Scenestruktører på "Dansk Teater" TIO-Teatre
Stedtilfølgelsesområdet VI, (København)

Lønramme	24
Månedsløn i hele kroner	25.716
3 mdr.	77.148
3,5 mdr.	90.006
4 mdr.	102.864
4,5 mdr.	115.722

Lønnen skal tillægges 12½ % feriepenge
og 12 % pension.

Op til 40 minutters spilletid: 3 mdr.

Op til 90 minutters spilletid: 3½ mdr.

Mere end 90 minutters spilletid: 4 mdr.

Ekstraordinært store opsætninger: 4½ mdr.

RUNDE DAGE

Camille Sieling Langdal 30 år 30. juni

Ida Kiberg 30 år 24. september

Minna Johannesson 40 år 30. juli

Elisa Kragerup 40 år 29. august

Ina-Miriam Rosenbaum 60 år 11. juni

Methe Bendix 60 år 27. juni

Jan Hertz 70 år 8. juli

Hans Rosenquist 70 år 1. august

Andras Banfi 75 år 19. august

Gratis kurser og rådgivning for dig, der er selvproducerende instruktør

Er du som instruktør én af dem, der producerer selv på den ene eller den anden måde? Så er der hjælp at hente hos Udviklingsplatformen for Scenekunst (UP).

UP er en platform for vidensdeling og netværk for professionelle selvproducerende scenekunstnere og producenter. Siden 2016 har de arbejdet med det formål at gøre danske scenekunstnere i stand til i højere grad at fungere selvstændigt og skabe en økonomisk bæredygtig karriere med og af deres kunst. Fokus er på det frie felt, altså de mange projektstøttede grupper og uafhængige scenekunstnere, som producerer uden for de etablerede institutioner eller co-producerer med disse - typisk med en eller anden form for støtte fra Statens Kunstfond og andre kommunale, statslige og private fonde.

Fokus på faglig udvikling og entreprenørskab Hos UP er fokus ikke på kunstnerisk udvikling eller talentudvikling, men på alle de andre aspekter af scenekunstproduktion: projektstyring, fundraising, co-produktioner, samarbejder, internationale fremstød, kontraktudformning, økonomiske rammer og karriereudvikling.

Mange af os kunstnere har lange flotte kunstneriske uddannelser, men ender med at bruge en masse tid på aspekter af scenekunstproduktion som vi typisk ikke er uddannede til at håndtere. Vi har fundet på måder at arbejde på ud fra devisen "nød lærer nøgen scenekunstner at spinde". Og det kan være udmærket, men måske har vi ikke fundet de optimale løsninger og måske kunne vi blive mere entreprenante, innovative og bæredygtige i måden, vi producerer på.

UP er både et sted hvor du kan søge rådgivning, bliver parret med potentielle fremtidige samarbejdspartnere, og/eller et sted hvor du opgraderer dine egne kompetencer på områder, hvor du måske ikke føler dig helt godt nok klædt på. Desuden har de et åbent workspace med gratis Wifi og kaffe i København, hvor du kan komme forbi med

din løp top og arbejde. Her er der også mulighed for at booke mødelokaler gratis.

Rådgivning, mentorordning og UPgrade

Der er flere indgange til UP. Enten kan du holde øje med de mange aktuelle seminarer, fyraftensarrangementer, kurser, efteruddannelse og workshops. Du kan også søge personlig rådgivning eller indgå i et mentorforløb. Et godt sted at starte er i UP's digitale værktøjskasse UPgrade. Her finder du gode råd og vejledninger til hvordan du kan styrke dit arbejde med f.eks. kommunale institutioner, turné, økonomi, kommunikation og PR, Co-produktioner og internationale platforme. Det hele finder du på www.udviklingsplatformen.dk og det er ganske gratis vidensdeling på et højt niveau.

Rådgivning

Hvis du gerne vil i betragtning til et rådgivningsforløb med en ekstern konsulent, skal du kontakte rådgivningsansvarlig Aline Storm på aline@udviklingsplatformen.dk for at aftale et indledende og uforpligtende møde. Hvert forløb planlægges individuelt.

Mentorprogram

Sæt fokus på din faglige karriereudvikling med Udviklingsplatformens mentorprogram. I det 1-årige mentorprogram får du mulighed for at få sat perspektiv på din praksis og få faglig sparring, uanset hvor du er i din karriere. Via mentorprogrammet bliver du matchet med en kvalificeret mentor, som har værdifuld erfaring og indsigt relevant for netop dig. Næste Open Call for Mentees er til januar 2020.

Kontakt

Udviklingsplatformen for Scenekunst
Kontorfællesskab og workspace
Otto Busses vej 5A, 2450 København SV
Åbningstid mandag – torsdag kl. 9-17 og fredag kl. 9-15
www.udviklingsplatformen.dk
kontakt: admin@udviklingsplatformen.dk
Tlf: 23 47 09 06

Paolo Nani i Jekyll on Ice - Foto: Søren Meisner

Den 49. udgave af Aprilfestival – teater for små & store er nu slut. Hjørring By fungerede som festivalens epicenter, men festivalen fyldte hele Hjørring Kommune ud med teater for børn og barnlige sjæle i en hel uge fra d. 31. marts - 7. april. Faktisk gik festivalen over sine bredder, fordi der også blev spillet teater mange steder i Frederikshavn Kommune. Forestillingerne kunne opleves på almindelige teaterscener, men også på steder hvor man normalt ikke forventer at møde teater – f.eks. på skoler og institutioner, på museer, på gaden – og sågar i en plantage.

Mange – bl.a. en stor gruppe af udenlandske teaterfolk – gik ombord i det store tag-selv-bord af teater. Og det hele var gratis.

Festivalfakta, nøgletal og kuriøse facts

På festivalen kunne publikum opleve 156 forskellige teaterforestillinger produceret og

præsenteret af i alt 105 professionelle teatre. De mange forskellige forestillinger blev opført i alt 628 gange i løbet af ugen. Kun fem forestillinger måtte aflyses. Der var 25.000 gratis billetter, som kommunens borgere og tilreisende teaterinteresserede kunne deles om. Ca. 16.000 billetter endte med at blive delt ud på forhånd, men det reelle besøgstal ligger en del højere, fordi mange publikummer mødte op og kom ind til forestillingerne uden billet. Belægningsprocenten til de enkelte forestillinger var derfor meget tilfredsstillende i arrangøremes øjne.

Alt forløb planmæssigt på de i alt 42 skoler (heraf 13 i Frederikshavn Kommune) og 34 institutioner, der var en del af arrangementet i løbet af ugen, og ude på de i alt 16 weekend-spillesteder kunne man fredag til søndag konstatere, at mange familier havde valgt at gå i teatret sammen.

595 teaterfolk deltog i festivalen. Hertil kommer næsten 260 frivillige hjælpere fordelt på 15 lokale foreninger samt mindst 250 teateropkøbere fra diverse teaterforeninger og biblioteker over hele landet. Også 160 unge fra andre kroge af landet havde fundet vej til festivalen, hvor de deltog i forskellige aktiviteter eller hjalp med til at få alt det praktiske på festivalen til at hænge sammen. 150 engagerede personer fandt vej til festivalens konference på Professionshøjskolen UCN 'Scenekunsten og stress-samfundet', hvor bl.a. hjerneforsker Kjeld Fredens var debattør og oplægsholder.

82 udenlandske gæster fra i alt 24 lande strømmede også til. Det var både teaterfolk – skuespillere og instruktører – men også festivalarrangører, der kom for at se, hvorledes tingene gøres på Aprilfestivalen. Der var også internationale indslag på festivalens sekretariat, idet seks praktikanter fra fire forskellige

lande hjalp til med det praktiske arbejde. Festivalen havde desuden besøg af to inspirerende gæstespil fra Frankrig, som gjorde deres til at synliggøre festivalen ekstra meget både lokalt og i medieme. Festivalen blev i øvrigt dækket fint i den skrivende presse, i radioen og på tv – både i den lokale og i den landsdækkende presse.

De fleste spillesteder på skoler og institutioner krævede biograf-mørke i lokalene for at teatrene kunne gennemføre deres forestillinger. Hertil blev der brugt 3.200 m2 lystæt folie (sort plastik, som efterfølgende genanvendes), som blev fastgjort med næsten to kilometer Gaffa- og vinyl-tape.

Next stop Holbæk kommune i 2020

Til næste år flytter festivalen til Holbæk Kommune, hvor der igen kan opleves non-stop scenekunst for børn og unge i dagene 19. – 26. april (uge 17).

... Og dem i kulisserne

Festivalen blev arrangeret af Teatercentrum (en selvejende institution under Kulturministeriet) i samarbejde med Hjørring Kommune. Festivalens samlede budget var på ca. 5,5 mio. kr., og den finansieredes af værtskommunen og Kulturministeriet. Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst støttede festivalens internationale del. ASSITEJ Danmark bidrog i planlægningen af festivalen.

Med venlig hilsen
Søren Kristoffer Kløft

Teatercentrum i Danmark
sk@teatercentrum.dk
+45 4075 6902

www.aprilfestival.dk - www.hjorring.dk
www.teatercentrum.dk - www.assitej.dk

I dag ville BørneTeater-Sammenslutningen være fyldt 50 år. Organisationen nåede at være en vigtig samlende og udviklende kraft for landets børne- og ungdomsteatre gennem mere end 40 år, inden den blev en del af de fusioner, som nu er blevet til Dansk Teater. Her følger en kort udgave af skabelsesberetningen...

Mandag den 26. september 2011 kl. 14,52 ophørte BørneTeaterSammenslutningen (BTS) med at eksistere efter over 42 års virke.

Derfor kan det kun blive en posthum fejring af den vigtigste faglige organisation i dansk børneteaters brogede historie, at det 20. maj er 50 år siden, BTS blev stiftet. Af fem børneteatre og med en overordnet formålsparagraf, der er blevet fulgt og kæmpet for gennem alle årene: 'At sikre alle børn mulighed for at opleve børneteater'.

BTS blev en del af fusionen med FAST (Foreningen Af Små Teatre) i 2011 under navnet TIO (Teatrenes Interesse Organisation), som ved endnu en fusion i juni 2018 med DTF (Danske Teatres Fællesorganisation) blev til den samlede brancheorganisation Dansk Teater.

Hvordan børneteaters særlige sjæl og historie lever videre her, er en anden sag i en helt anden tid med andre udfordringer for teaterlivet i Danmark. Det positive ved den store fusion er, at der er skabt en mere magtfuld og indflydelsesrig samlet brancheorganisation og arbejdsgiverforening for både børne-, ungdoms- og voksenteatre.

Skolescenens fald

Men BørneTeaterSammenslutningen er stadig værd at huske på - som en god historie og som et levn fra en omvæltningernes tid.

Dansk Skolescene havde været den monopolagtige udbyder af børne- og ungdomsteater siden 1924, hvor man primært spillede mere eller mindre bearbejdede version af klassiske skuespil på store teaterscener landet over, hvor elevernes adfærd blev kontrolleret af nidkære lærere. I kølvandet på 1960'ernes

nye gruppeteater, opgør mod den autoritære pædagogik m.v., voksede kritikken af Dansk Skolscene, hvis styrelse så hårdnakket modarbejdede både nye tendenser og en omstillingsparat direktørs forsøg på at forny repertoiret, at man valgte at likvidere organisationen. Den korte version: Den angivne årsag var dårlig økonomi; den reelle politisk censur i forbindelse med en Fiolteater-forestilling om (kolonistyrer) på Færøerne, der skulle have været en del af abonnementsserien.

Men da var flere børneteatre allerede i fuld gang med at modernisere teaterformen med fokus på vedkommende emner, spillemæssig nærhed og udvist solidaritet med målgruppen.

Fem stiftende teatre

I 1965 havde Jytte og Tonny Lyngbirk grundlagt det teater, der i 1972 etablerede sig som Ishøj Teater, mens Bodil Lindorff i

Aarhus havde etableret sin børneteaterskole, der siden fik navnet Filuren. I 1966 havde Vibeke Gårdmand med støtte fra en kreds af kunstnere og godfolk stiftet Det Lille Teater som landets første stationære børneteater, mens Jytte Abildstrøm spillede dukketeater i sin garage; i 1968 blev Comedievognen etableret af Benny E. Andersen som et turnerende teatertilbud til skoler og institutioner som alternativ til Skolescenen.

Og det var netop de fem teatre, der 20. maj 1969 stod bag stiftelsen af BørneTeaterSammenslutningen. De fem var samtidig identisk med de eneste teatre, der på det tidspunkt modtog støtte fra Kulturministeriet, som havde valgt at bruge noget af det sparede tilskud til Skolescenen på de nye børneteatre.

Der var flere aktører med i forarbejdet, som fandt sted på møder på de små stole i Det Lille Teater. Og enighed om at det var vigtigt

at organisere sig og etablere en børneteaterstruktur med selvstændige teatre, ingen medlem mellem teatre og skoler og en række andre principper, der indvarslede et helt nyt syn på børn og kultur, som har fulgt både BTS og området siden.

Vibeke Gårdmand i frontlinjen

Allerede ved årsskiftet til 1970 var der 13 medlemsteatre, området blev repræsenteret i Teaterrådet (der i de år bestod af 30-35 repræsentanter fra div. faglige og brugerorienterede organisationer og med et syv-personers forretningsudvalg, hvori bl.a. Vibeke Gårdmand og Niels Andersen, nu Vandrefalken, sad en overgang) - og ved teaterlovsrevisionen i 1970 fik 'det nye børneteater' sin egen paragraf med tilskudsmuligheder til produktion af forestillinger.

Denne statsstøtte blev fluks implementeret i BTS' kontingentudregning helt efter

Comedievognen på vej til teatercavalkade i Holstebro i 1970: Jakob Bendtsen, Jakob Mendel, Iben Wurbs, Ellen Andersen, Danny Andersen, Bo Bertram, Kirsten Enevoldsen (næsten skjult), Helle Ryslinge, Bolette Bernild, Hanne Wilner, Claus Jensen, Benny W. Andersen og Tom Nagel Rasmussen - samt diverse afkom. - Foto: Claus Jensen

organisationens solidaritetsprincipper: En procent af evt. tilskud fra det offentlige, dog mindst 25 kr. pr. teater.

Således blev BTS hurtigt den samlede organisation for et stigende antal børneteaterproducenter - de fleste uden teaterfaglig uddannelse, hvorfor Skuespillerforbundet i begyndelsen ikke var specielt interesseret i at organisere denne brogede flok.

Vibeke Gårdmand fremstod fra starten som 'den første blandt ligemænd', når organisationen skulle markere sig udadtil, men først i januar 1970 blev hun valgt til formand - som der stod i et lidet entusiastisk mødereferat fra 28.1.70: 'Vibeke Gårdmand valgtes modstræbende til formand. Man turde ikke vælge blandt de fraværende'....

Dansk Børneteatersamfund

Efter tre år blev hun afløst af et ArbejdsUdvalg, som skulle sikre, at vedtagne beslutninger

blev ført ud i livet - de kunne dog afsættes uden videre på et medlemsmøde, hvis deres adfærd ikke faldt i teatrenes smag.

Man aner, at den dominerende politiske orientering i BTS afgjort var venstresnoet - og medvirkende årsag til, at medstifteren Ishøj Teater meldte sig ud allerede i 1973.

I 1977 var teatret til gengæld at finde i Dansk Børneteatersamfund - et kortlevende modstykke til BTS, iscenesat af Inga Juul, hvis teater da var blevet ekskluderet fra BTS for i modstrid med vedtægterne med dels ikke at have produceret børneteater et par sæsoner, dels var gået enegang ved uden om BTS at skaffe sig foretræde for Folketingets Kulturudvalg og også tage kontakt til Skuespillerforbundet (hvor intentionen var stille og roligt at få de mange autodidaktiske børneteaterfolk lempet stille og ubemærket ind i forbundet).

'BTS er socialistisk' - hvilket nok var meget rigtigt - udtalte hun til Politiken forud for stiftelsen af den borgerligt-konkurrerende organisation, der udover de to nævnte kun fik Jan Zangenbergs Teater, Taastrup Børneteater og Teaterbussen som medlemmer.

De mange gøremål

Til gengæld bestod monopolet BTS uantastet de næste knapt 35 år og var i realiteten synonym med dansk børneteater. Organisationen fungerede som interesseorganisation og arbejdsgiverforening - og ikke mindst en snakkelysten diskussionsklub, hvor de årlige generalforsamlinger trak store veksler rent tidsmæssigt med debat og indvendinger og bunker af forslag og modforslag i modstrid med allehånde vedtægter.

På et tidspunkt i 1990'erne besluttede bestyrelsen at organisere generalforsamlingen med

Det er vemodigt at lukke BTS, men man skal huske på, at dette er NAVNET, der nedlægges, for ARBEJDET føres videre i den nye organisation. Fusionen er godt for BTS, fordi vi ikke har tid og kræfter nok i den nuværende form til de mange nødvendige kampe.

debat og fest fredag, så lørdagens egentlige generalforsamling kunne afvikles i nogenlunde stilfærdighed. Takket være tømmereænd og rustne stemmer og behov for at komme hjem...

Men organisatorisk var der mindre slinger i valsen: BTS arbejdede driftssikkert med at forhandle med statslige og andre offentlige myndigheder, fastsætte ensartet prispolitik, lave efteruddannelsespuljer, støtte oprettelsen af Odsherred Teaterskole som børneteatrene eget uddannelsessted, tage initiativ til det stadig eksisterende Dramatikervæksthus, være fast samarbejdspartner for de store årlige aprilfestivaler, markere sig aktivt i internationale sammenhænge osv. osv. - og være arnested for diskussioner om kvalitetskriterier i børneteaterkunsten, herunder tilbagevendende krav om optagelseskriterier/fri adgang til medlemskab af organisationen.

Kvalitet kontra kvantitet

Efter korte perioder med adgangskriterier og afstemninger af potentielle medlemsteatre fulgte de fleste år blot enkle formelle krav om regnskaber og struktur for at blive medlem.

Men den evigt-eksisterende diskussion om kvalitet kontra kvantitet førte bl.a. ved generalforsamlingen i 2006 - hvor BTS som et historisk højdepunkt havde 63 medlemsteatre - til et påkrævet seminar om organisationens identitet og fremtid.

En markant gruppe blandt de etablerede teatre frygtede en snigende devaluering af dansk børneteaters status - og festivalernes berettigelse - hvis de mange små 'deltids'-børneteatre fik lov at fylde og dominere børneteaterbilledet. Man ønskede at sikre, at BTS var et 'brand' for godt børneteater og ikke bare en samlende organisation.

Der var sågar planer om at danne en ny børneteaterorganisation og afholde egne festivaler, for man menteher, at alt for mange teatre deltog uden at have den fornødne kvalitet på de to store festivaler, Teatercentrums i april og Horsens' i september.

I Horsens tog man selv konsekvensen og lavede i de følgende år festivalen om til en mindre invitations- og siden kurateret festival, mens Aprilfestivalen som bekendt stadig er for alle refusionsgodkendte forestillinger.

De nødvendige kampe

Det var et af de alvorligste anslag i BTS' historie, selvom opsplitningen udeblev. Men organisationens størrelse og (manglende) slagkraft var til stadig diskussion helt frem til fusionen med FAST i september 2011.

Som Jørgen Carlslund (ZeBU), der blev sidste formand for BTS, opsummerede situationen på selve fusionsdagen i Odense:

»Det er vemodigt at lukke BTS, men man skal huske på, at dette er NAVNET, der nedlægges, for ARBEJDET føres videre i den nye organisation. Fusionen er godt for BTS, fordi vi ikke har tid og kræfter nok i den nuværende form til de mange nødvendige kampe.«

I TIO, der med omkring 70 medlemsteatre havde repræsentanter fra ganske små deltidsteatre til store egnsteatre m.fl. blev der oprettet et børne- og ungeteaterudvalg, som dog få år efter var forsvundet, mens organisationen brugte kræfterne på at positionere sig i det samlede teaterbillede. Ganske som det er tilfældet med den efterfølgende fusion - Dansk Teater.

Det stålsatte mantra

Historien om BTS er lang og indholdsrig i modsætning til vedstående næsten kriminel kort version. Men BTS er forsvundet og organisationens særlige kultur ligeledes. Det skete dog ikke kun via fusionerne, men gradvist op gennem 1990'erne og efter årtusindskiftet, hvor stadigt flere - nu næsten alle - medlemsteatrene gik fra ensemblefyldte og kollektivt ledede teatre til produktionsenheder med en enkelt kunstnerisk eller administrativ leder.

Det betød også generalforsamlinger med mange administrative ledere og få udøvende kunstnere - og en mindre farverig og mangfoldig medlemsskare.

Men BTS' mantra om at 'sikre alle børn mulighed for at opleve børneteater' lever stadig som en tidsånd fra organisationens start for i dag 50 år siden...

Regeringspartierne har i februar 2019 indgået en aftale med Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet, Radikale og SF om ændringer på teaterområder.

Efter kulturministerens udspil om en lille teaterreform (se Søndag Aften Arkiv) har de af folketingets partier, som stod bag tidligere scenekunstaftaler, indgået en aftale, som til dels følger ministerens forslag.

Jyske teatre

Aftalen indebærer det økonomiske løft til tre navngivne jyske teatre, som også blev foreslået af ministeren: 4,4 mio. kr. til Fredericia Teater, 3,1 mio. kr. til Vendsyssel Teater og 3,0 mio. kr. til Randers Egnsteater. Der er afsat 1,5 mio. kr. mere end i ministerens forslag.

Teatrene skal ikke længere være egnsteatre i teaterlovens forstand, men overgå til scenekunstlovens §5 og få direkte støtte gennem finansloven. Forudsætningen er dog, at de berørte kommuner fastholder nuværende lokale tilskudsniveau. Teatrenes bestyrelser ændres ligeledes, så staten fremover bliver

repræsenteret i disse (Kulturministeriet og Statens Kunstfond). Ændringerne sker fra 1. januar 2020.

Udviklingsstøtte til egnsteatre

Der afsættes 12 mio. kr. i 2019, 12 mio. kr. i 2020, 6 mio. kr. i 2021 og 3 mio. kr. i 2022 til såkaldt udviklingsstøtte til en række navngivne teatre, primært egnsteatre.

Aveny-T (som ikke er egnsteater) får i alt 8 mio. kr. i udviklingsstøtte over de fire år (ministerens oprindelige forslag var 12 mio. kr.), BaggårdsTeatret i Svendborg får i alt 3 mio. kr. over de fire år. Herudover gives mindre fireårige udviklingstilskud til en række egnsteatre (Bellevue Teater, Black Box Theatre, Bornholm Teater, Dansk Rakkerpak, Egnsteater Undergrunden, HamletScenen, Holbæk Teater, Ishøj Teater, Mungo Park Kolding, Nørregade Teatret, Syddjurs

Scenekunstudgifter ifølge finansloven for 2019

	2018	2019	2020	2021	2022
Det Kongelige Teater	519.2	518.6	511.4	506.2	501.4
Tilskud til teatre	340.4	342.4	324	317.4	311.3
Egnsteatre	114.7	119.9	128.7	128.7	128.7
Formidling	74.4	75.1	75.1	75.1	75.1
Udviklingspulje	0	12	12	6	3
Børneteater	20.4	22	26.2	26.2	26.2
Legatudvalg for scenekunst	3.6	3.7	3.8	3.8	3.8
Projektstøtteudvalget for scenekunst	111	111.9	114.1	114.1	114.1
I alt	1183.7	1205.6	1195.3	1177.5	1163.6

*Tilskud til teatre omfatter bl.a. Det storkøbenhavnske Teatersamarbejde, de tre landsdelsscener og Den Jyske Opera.

Alle beløb i mio. kr., 2019-priser. Kilde: Finansloven for 2019.

Egnsteater, Teater Vestvolden, Åben Dans Productions samt Thy Teater). Disse teatre modtager samlet i alt 22 mio. kr. i udviklingsstøtte over de fire år.

Det københavnske teatersamarbejde overlever

Kulturministerens udspil indebærer en nedlæggelse af Det storkøbenhavnske

teatersamarbejde (læs Den københavnske teatersamarbejde 1976-2020?). Dette var der ikke tilslutning til i aftalekredsen. I stedet "nøjes" man med at skære 1,5 mio. kr. i

Det Kongelige Teater: "De fulde" - Instruktion: Staffan Valdemar Holm - Foto: Camilla Winther

bevillingen til administrationen af teatersamarbejdet. Selv om det er en mindre beskæring af tilskuddet til teatersamarbejdet (forslaget var netto 2,6 mio. kr. besparelse), så er det en kraftig besparelse ud af nuværende administrative udgifter på 4,5 mio. kr.

Besparelse på formidlingsordningen

En række af udviklingsinitiativerne finansieres gennem en besparelse på den såkaldte formidlingsordning, som sikrer rabatter på teaterbilletter. Besparelsen bliver dog lidt mindre end foreslået af ministeren. Den samlede besparelse på formidlingsordningen over de fire år 2020-2023 bliver 29 mio. kr., hvor ministeren havde foreslået en besparelse på samlet 33 mio. kr.

Mindrebesparelsen på formidlingsordningen sikrer, at der ikke spares på billettilskuddet til billetter til børn og unge. Besparelsen bliver

dog fortsat klart mærkbar på billettilskuddet til voksne.

Hvor kommer pengene fra?

Det samlede udgiftsniveau for scenekunsten svarer til de forventninger, der er lagt ind i finansloven for 2019. Der er således ikke tale om flere penge til det samlede scenekunstmråde. En del af merudgifterne finansieres som nævnt gennem besparelser på formidlingsordningen.

Som man kan se, falder de samlede udgifter til scenekunstmrådet med 20 mio. kr. fra 2018 til 2022 (alle beløb er i 2019-priser). Dette svarer stort set til besparelsen på Det Kongelige Teater i samme periode. Økonomisk set er det reelle således, at penge flyttes rundt mellem forskellige dele af det danske teaterliv.

Den åbne scene forsvandt

Aftalen mellem de involverede partier medfører samtidig, at man opsiges en række tidligere teaterpolitiske aftaler. Det gælder blandt andet aftalen fra juni 2011, som havde til hensigt at etablere en åben scene i København.

Jesper Just: "Cadavre Exquis" - PR foto

**Det er sommerferie og sekretariatet
holder lukket fra 1. juli til 2. august.**

Rigtig god sommer ønskes I alle!

PP

DANMARK

